

Foto: Ruben Petterson

Med kystbekker menes de små bekkene som går direkte til kystområdene. Den økologiske tilstanden i kystbekkene har blitt utfordret i flere tiår gjennom utbygging av infrastruktur og rørlegging av bekkene. I tillegg påvirker blant annet avrenning fra jordbruket og lekkasjer fra avløp vannkvaliteten. Habitatforbedrende tiltak har forbedret forholdene for fisk i flere av kystbekkene.

OM KYSTBEKKENE

Kartlegging og restaurering av sjørretbekker i Østfold har foregått over flere tiår.

Kystbekker som har vannføring hele året har gjerne en bestand av sjørret. I vannområdet er det registrert 30 sjørretbekker (figur 3).

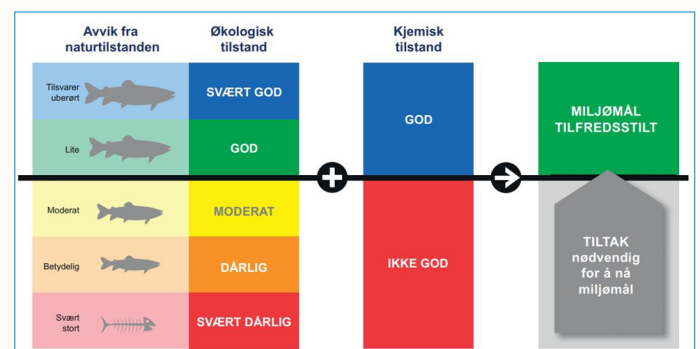
UTFORDRINGER I KYSTBEKKENE

Bekkene langs kysten har måtte vike for økt utbygging av infrastruktur og bebyggelse. Siden 1960-tallet har rundt 1500 km av kystbekkene i Østfold blitt lagt i rør. Som følge av nytt lovverk blir færre bekker lagt i rør idag. Det er også utfordringer knyttet til jordbruket. Økt produksjonspress har blant annet ført til mindre kantvegetasjon, økt avrenning fra dyr på beite og fra dyrket mark. Andre inngrep som påvirker kystbekkene negativt er oppdemminger, lekkasjer fra kloakk, økt bruk av vanning, nye byggefelt og industri.

ØKOLOGISK TILSTAND

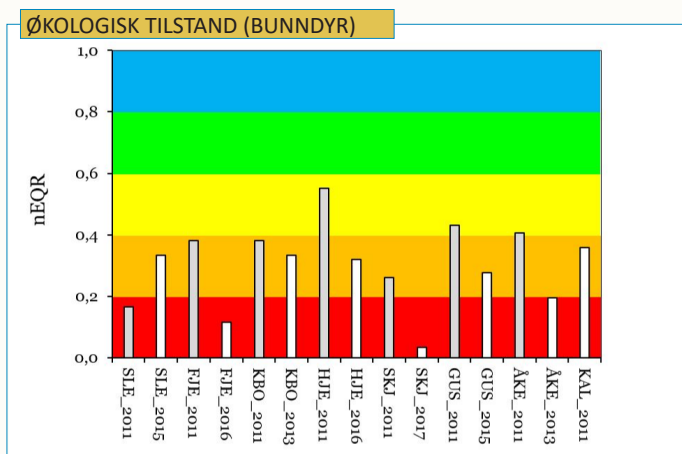
Omtrent alle kystbekkene i Glomma sør har hatt en nedgang i bakterieverdier, men med enkelte topper ved flomepisoder.

Basert på en vurdering av bunndyr har bekkene Fjelle/Dalebekken og Skjebergbekken gått fra dårlig økologisk tilstand i 2011 til svært dårlig tilstand i henholdsvis 2016 og 2017. Guslundbekken var i 2011 i moderat tilstand, men i dårlig tilstand i 2015. Hjelmungbekken var i dårlig tilstand i 2016. Ved økt vannføring viser overvåking av kystbekkene høye konsentrasjoner av partikler og næringsstoffer. Vanddirektivet setter krav om at alle bekker skal ha god til svært god økologisk tilstand (se figur 1).

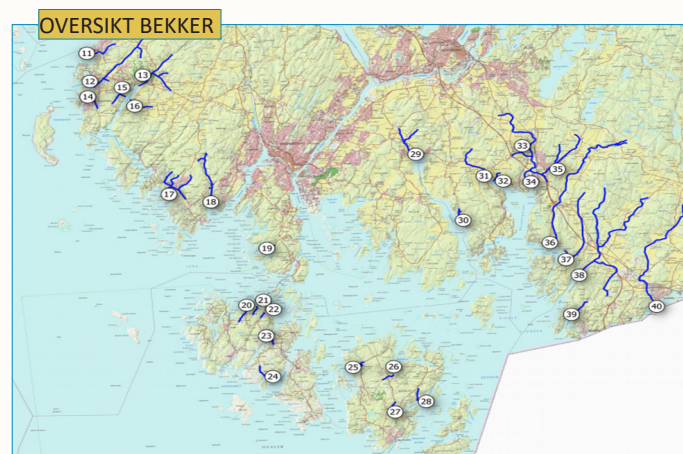
Figur 1. Det er et mål å få alle typer vannforekomster i god økologisk tilstand eller bedre (Direktoratgruppen vanddirektivet 2018. Veileder 2:2018 Klassifisering).

Figur 2 viser den økologiske tilstanden i de forskjellige kystbekkene basert på bunndyr (nEQR) i 2011 (hvit) og i 2017 (grå). Fargekodene i figur 2 er forklart i figur 1. Koder: Slevikbekken (SLE), Fjelle/Dalebekken (FJE), Kystbekken Onsøy (KBO), Hjelmungbekken (HJE), Skjebergbekken (SKJ), Guslundbekken (GUS), Åkento-bekken (ÅKE) og Kallerødbekken (KAL).

Figur 2. Økologisk tilstand basert på bunndyr (nEQR) i de forskjellige kystbekkene. Fargekodene i figuren er gjengitt i figur 1.

Flere av kystbekkene kartlagt med hensyn på sjørørret har hatt en merkbar forbedring de siste ti årene. Lokale krefter og frivillige organisasjoner har gjennom vellykket tiltakgjennomføring forbedret forholdene i bekkene. Parameteren begroingsalger ligger på moderat økologisk tilstand, men med en svak forbedring siden 2011.

Figur 3. Oversikt over sjørørret i bekker i vannområdet (hentet fra Fagrådet for laks og sjørørret på Østlandet). Det er 30 bekker som er registrert med sjørørret i vannområdet.

TILTAK SOM FORBEDRER VANNKVALITETEN

Det er gjennomført habitatforbedrende tiltak som bruk av gytegrus og etablering av terskler i flere av sjørørretbekkene. Tiltaket har resultert i merkbar forbedring hos fiskepopulasjonen i bekkene. Tiltak som redusert jordarbeiding er gjennomført i jordbruket. I tillegg er avløpsnett i kommunene er oppgradert. Likevel er det flere av kystbekkene der kantvegetasjon blir fjernet og enkelte bekker blir kanalisert. Det er derfor viktig at det jobbes videre med å sikre vannkvaliteten i kystbekkene. Dette kan gjøres gjennom konkrete handlingsplaner og videre tiltaksgjennomføring og kunnskapsformidling. En kan blant annet spre kunnskap om at kystbekker er viktige oppvekstområder for sjørørret. Det er også aktuelt å arbeide videre med habitatsforbedrende tiltak som bruk av gytegrus og etablering av terskler.

KVALITETSELEMENTER OG PARAMETRE

Planteplankton: Grunnelementer i innsjøene kan brukes som biologisk kvalitetselement i innsjøer og kystvann. Tilhørende måleparameter/indeks er f.eks. klorofyll a og cyanobakterier.

Klorofyll a: Pigment i planteplanktonet der energien fra fotosyntesen lages. Målinger av klorofyll a sier noe om mengden planteplankton i vassdraget og grad av eutrofi.

Begroingsalger (påvekstlger): Organismer som sitter fast til ulike typer underlag i vannet. Brukes som biologisk kvalitetselement i elver. Tilhørende måleparameter/indeks for indikasjon på henholdsvis eutrofiering og forsuring er artssammensetning (PIT) og (AIP)

Bunndyr: Organismer som lever på bunnen. Brukes som biologisk kvalitetselement i innsjø, elver og kystvann.

Næringssalter: Næringssalter (nitrogen og fosfor) er stoffer plantene trenger for å leve. Næringssalter brukes som fysisk-kjemiske kvalitetselementer i vassdrag. Tilhørende måleparametre/indeks for indikasjon på eutrofiering er total nitrogen, total fosfor og ammonium.